

<https://helda.helsinki.fi>

Suomenlinna oppii ja opettaa

Linden, Leena Kaarina

2015

Linden , L K , Johansson , I & Vainikainen , T 2015 , ' Suomenlinna oppii ja opettaa ' ,
Viherympäristö , Vuosikerta. 23 , Nro 3 , Sivut 22-23 .

<http://hdl.handle.net/10138/304898>

publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Suomenlinna oppii ja opettaa

teksti: IINA JOHANSSON, LEENA LINDÉN JA TUOMO VAINIKAINEN

Tutkimusten ja kehittämishankkeiden hyödyntäminen ja jalkauttaminen käytännön työelämään vie usein aikaa vuosia. Tämän artikkelin case -tapauksessa polku yliopistosta kentälle oli lyhyt. Yhdistävä tekijä ja nopean toiminnan mahdollistaja oli työelämän ja koulutuksen tiivis yhteistyö. Toimijoina olivat Suomenlinnan hoitokunta, Helsingin yliopisto ja TTS Työtehoseura.

Puutarhurikoulutuksen näkökulma

TTS Työtehoseura ja Suomenlinnan hoitokunta ovat tehneet vuosia yhteistyötä oppisopimusopiskelijoiden parissa. Opiskelijoita on ollut Suomenlinnassa myös työssäoppimisjaksoilla. Tiesimme Suomenlinnalla olevan omia erityistarpeita ylläpidon parissa työskenteleville puutarhurille, johtuen kasvillisuuden historiallisesta kerrostuneisuudesta ja alueen kovasta kulutuspainesta.

Keskusteluissa Iina Johanssonin kanssa heräsi kysymys, kuinka heillä opiskelevien puutarhureiden koulutukseen voisi sisällyttää työpaikan erityisosaamisen tarpeita. Aihe on niin mielenkiintoinen, että haasteeseen tartuttiin TTS:ssä välittömästi. Tämän perään on monissa alan keskusteluissa vedottu, että koulutuksen tulee vastata työelämän tarpeita ja tässä tarjoutui mahdollisuus testata, mihin tutkinnon tavoitteet taipuisivatkaan.

Tarkastelimme puutarhatalouden perustutkiminnon tutkintotavoitteita eli sitä Opetushallituksen ohjaavaa asiakirjaa, jota helpommin ymmärrettävästi voisi kutsua puutarhurin koulutuksen ja ammatiosaamisen vaatimuksiksi. Puutarhurin tutkinto ei sisällä historiallisten kohteiden ylläpitoon erikoistumista. Valinnaisaineissa huomio kiinnittyi erityisviheralueiden ylläpitämiseen, jossa yhtenä vaihtoehtona on erikoistuminen virkistysalueiden ylläpitoon. Ja sehän Suomenlinna viheralueineen myös on, tuhansien vierailijoiden ja monien alueen asukkaiden ja työntekijöiden virkistysalue. Tämän tutkinnon osan tavoitteiden pohjalta lähdimme työstämään koulutuksen sisältöä Suomenlinnan hoitokunnan kanssa.

Koulutuksen suunnittelu yhdessä työelämän kanssa

Työ käynnistyi koulutusyhteistyön sopimussisällöstä neuvotellen joulukuussa 2013. Koulutussuunnittelu käynnistyi välittömästi tämän jälkeen ja koulutussisällöt tuotettiin tammi – helmikuussa 2014.

Työnjako oli selkeä ja toimiva. TTS toi koulutussuunnitteluun pedagogisen osaamisen ja Suomenlinnan hoitokunta työpaikan tiedon ja käytäntöjen osaamisen. Oppimistavoitteet jaksotettiin ja suunniteltiin erilaisia tapoja opiskella ja arvioida oppimista.

Tavoitteeksi asetettiin, että puutarhuriopiskelijat ovat ennen käytännön jaksoa perehtyneet työpaikan tietopuoliseen taustaan, ovat opetelleet tunnistamaan alueen kasvilajistoa aikakausittain sekä tiedostavat alueiden ylläpidon erityispiirteitä. Kokonaisuus muodostui kolmen eri teemaviikon verkko-opinnoista Moodle-oppimisalustalla ja tätä täydentävästä työssäoppimisjaksosta.

Kaikki tapahtui nopealla aikataululla. Iina Johanssonin kanssa toteutimme kolmen viikon teoriaopinnot verkkokurssina helmikuussa 2014. Toisen kerran koulutus toteutettiin helmikuussa 2015. Loppu-

kesällä 2014 pidetty 10 viikon mittainen työssäoppimisjakso päättyi näyttötutkintoihin, jotka toteutettiin Helsingin yliopiston opiskelijoiden tutkimilla niittyalueilla. Seuraava työssäoppimisjakso alkaa heinäkuussa 2015.

Yliopiston ja hoitokunnan yhteistyö

Suomenlinnan hoitokunnassa on alusta asti ymmärretty linnoitusaarten ainutlaatuisen kulttuurimaiseman arvo. Kolmekymmentä vuotta sitten valmistunut Suomenlinnan maiseman kunnostussuunnitelma (Helander ym. 1987) loi linnoitusaarten maisemanhoidon suuntaviivat, ja hoitokunta on vuosien varrella etsinyt aktiivisesti asiantuntija-apua hoidon ja kunnostuksen toteuttamiseen. Helsingin yliopiston maataloustieteiden laitos on osallistunut tähän yhteistyöhön vuodesta 2009 lähtien. Tavoitteenamme on ollut pohtia, kehittää ja arvioida erityisesti avoimien niittyalueiden hoitoa ja hoitomenetelmien vaikutuksia.

Käytännössä yhteistyö on toiminut niin, että kaksi puutarhatieteen opiskelijaa on suorittanut erikoisharjoittelunsa ja kerännyt pro gradu -tutkielmansa aineiston Suomenlinnassa. Ensimmäisessä tutkielmassa (Grandell 2010) inventoitiin Suomenlinnan eteläisimmän saaren, Kustaanmiekkan, niittyjen kasvillisuus ja selvitettiin maaperätekijöiden ja hoitohistorian vaikutuksia kasvilajistoon. Toisessa työssä (Valin 2014) kartoitettiin samojen niittyjen siemenpankkeja ja pohditettiin siemenpankkien käyttömahdollisuuksia monimuotoisen niitykasvillisuuden säilyttämiseksi. Opiskelijoille Suomenlinna on ollut graduntekopaikkana innostava, koska he ovat tunteneet työnsä tärkeäksi ja kokeneet, että tuloksia odotetaan ja niillä on merkitystä käytännön kannalta.

Tutkielmia ohjatessa me opettajat olemme oppineet tuntemaan Suomenlinnan mahdollisuudet kasvitieteellisenä tutkimuskohteena. Olemme jatkaneet Kustaanmiekkan kasvillisuuden selvittelyä useana kesänä ja luokitelleet siellä esiintyviä kasvustotyypppejä. Suomenlinnan kasvistoon kuuluu sotatulokkaita ja kiinnostavia, harvinaisia lajeja, mutta suurimman vaikutuksen tekee pitkän ja vaiheikkaan kulttuurivaikutuksen myötä syntynyt erikoislaatuinen kasvillisuus kokonaisuutena. Kun Suomenlinnan kasveja on kartoitettu kolmeen kertaan jo 1900-luvulla, on saarten kasvisto ja siinä tapahtuneet muutokset tutkimuksellisesti melkoinen runsaudensarvi.

Työelämän näkökulma

Suomenlinnan hoitokunta on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen valtion virasto, joka vastaa maailmanperintökohteen restauroinnista, ylläpitämisestä, kehittämisestä, esittelystä ja hallinnoimisesta. Työmme päämääränä on turvata linnoitus – sen henki, rakennukset ja maisema – jälkipolville. Oppilaitos- ja korkeakoulu-yhteistyö nähdään hoitokunnassa merkittävänä keinona kehittää Suomenlinnan maisemanhoitoa ja siten säilyttää arvokasta kulttuuriperintöä.

Hoitokunnan työ kulttuurimaiseman ylläpidossa on ennen kaikkea kasvilajiston sekä maisema- ja linnoitusrakenteiden suojelua. Historiallisessa kohteessa suojelevien hoitomenetelmien ja niiden kehittämisen tulee aina perustua tutkittuun tietoon, selvityksiin, inventoin-

Kustaanmiekka, Suomenlinnan eteläisin saari, kuvaaja Suomen Ilmakuva Oy

teihin – tutkimustulosten siirtäminen käytännön työhön ammatillisen koulutuksen kautta on yksi konkreettisimmista tavoista kehittää maiseman ylläpitoa.

Verkko-opintoja varten koostetulla materiaalilla halusimme tarjota opiskelijoille mahdollisimman kattavan kokonaiskuvan kohteesta. Suomenlinnaan esim. työharjoitteluun tulevilla on usein varsin suppea tietämys paikan historiasta, ja harjoitteluajana viitekehyykseen perehtyminen on mahdollista vain pintapuolisesti. Verkko-opinnoissa opiskelijat saivat tietopaketin niin hoitokunnasta, Suomenlinnan historiasta kuin maiseman ylläpitoa ohjaavasta paikkatiedosta. Kasvilajien tuntemus yliopisto-yhteistyöstä saatuine aineistoinen muodosti tietopuolisen jakson keskeisimmän rungon. Monessa suhteessa opiskelijoille muodostui jopa kattavampi kuva Suomenlinnan maisemasta ja sen historiasta kuin vakinaisella maiseman hoitohenkilöstöllä on. Harvalla työntekijällämme on ollut aikaa työn puitteissa käydä läpi koko olemassa olevaa tietopankkiamme. Kurssia varten koostettua aineistoa voidaan hyödyntää tulevaisuudessa myös oman väen sisäisessä koulutuksessa.

Opiskelijoiden työskentely 10 viikon käytännön jakson ajan vakinaisen hoitohenkilöstön rinnalla on ollut tietojenvaihtoa rikkaimmillaan. Vaikka opiskelijoiden työhönohjaus on myös vaatinut lisätyötä, ovat saavutetut edut kuitenkin ilmeisiä. Opiskelijoiden ja harjoittelijoiden käytössä ei ylipäätään saisi tuudittautua vain ns. ilmaisen työvoiman hyödyntämiseen, vaan näkökulman tulisi aina olla mestarikisälli -henkinen ja tavoitteena molemminpuolinen oppiminen. Kun opiskelijoiden kysymyksiin täytyy pystyä antamaan perustellut vastaukset, pakottaa se sekä pohtimaan että kyseenalaistamaan vallitsevia hoitokäytäntöjä ja omia vakiintuneita tapoja. Opiskelijoiden kanssa ja kautta hoitokunta on saanut lisää arvokasta käytännön kokemusta täydentämään omaa osaamistaan. Samalla on koulutettu tulevia kulttuurimaiseman hoidon ammattilaisia, mikä Suomenlinnan historiallisessa jatkumossa on se tärkein asia.

Oppilaitokset kokemusta viisaampina

Huomion arvoista on todeta, että Suomenlinnan hoitokunnan aktiivinen toiminta sekä yhteistyöhalu ja -taito mahdollistivat tämän ketjun toteutumisen, korkeakoulutuksen tasolta toisen asteen ammatillisen koulutuksen tasolle. Oppilaitoksilla ei tässä yhteydessä ollut suoraan kanssakäymistä keskenään, vaan yhdistävä tekijä oli toimiminen työelämäyhteistyössä. Tällä esimerkillä haluamme kannustaa oppilaitoksia ja työpaikkoja käymään keskustelua ja etsimään erilaisia toimintatapoja ja ratkaisuja, jotta koulutus vastaisi työelämän tarpeisiin. ■

lina Johansson toimii Suomenlinnan hoitokunnan restaurointiyksikössä kulttuuriympäristökoordinaattorina ja hän on toteuttanut vuoden 2014 TTS-koulutusyhteistyön osana kansainvälistä At Fort -hanketta (INTER-REG IV C).

Leena Lindén toimii yliopistonlehtorina Helsingin yliopiston maataloustieteiden laitoksella ja on Viher- ja puutarha-alan opettajayhdistys ry:n (VIPU) hallituksen jäsen.

Tuomo Vainikainen toimii hankevastaavana ja kouluttajana TTS Työteho-seurassa ja on Viher- ja puutarha-alan opettajayhdistys ry:n (VIPU) puheenjohtaja.

Viitteet:

- Grandell, L. 2010. Suomenlinnan ketokasvillisuus ja siihen vaikuttavat tekijät. Maisterintutkielma, Helsingin yliopiston maataloustieteiden laitos. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/18092/browse>
- Helander, V., Henttonen, S., Simons, T. & Ahlqvist, R. 1987. Suomenlinnan maisema, kunnostussuunnitelma. Suomenlinnan hoitokunta.
- Valin, M. 2014. Maaperän siemenpankit Suomenlinnan kedoilla. Maisterintutkielma, Helsingin yliopiston maataloustieteiden laitos.